

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Hvmanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthvmæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 2. Vtru[m] volu[n]tas moueatur ab appetitu sensituo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Respondeo, Non illam esse causam, quod illa consideratio sit speculatiua: nam etiam est speculatiua, dum ordinatur ad amorem (nisi quis generatim vocet practicam, ob extrinsecam illam relationem ad praxim, quod tamen non propriè diceretur) nam obiectum est merè speculabile, non operabile. Ratio ergo, cur non moueamur tali speculatione, est, vel quia affectus non mouetur, nisi quando res modo sensibili veluti ob oculos ponitur, vel quia amor est liber; tunc autem non volumus amare, sed intelligere penitus penetrando. Quod si velimus amare, statim, posita illa speculatione, id possumus. Itaque speculatiuum iudicium sufficit.

Dico Tertio, Ad actum intentionis & electionis requiritur iudicium practicum.

27
Intentio & electio requirunt iudicium practicum.

Probatur, quia iudicium practicum est, quod mens dicitur quid nobis, vel alijs sit agendum: ideo enim dicitur practicum, quod versetur circa nostras operationes, tamquam circa proprium obiectum. Atqui intentio requirit tale iudicium, intendere enim aliquid, est velle illud consequi: ergo debet antecedere iudicium, bonum esse id cõsequi. Pari ratione electio requirit iudicium, quo iudices vtile esse hoc facere.

ARTICVLVS II.

Virum voluntas moueatur ab appetitu sensitivo?

28
Respondeatur, Voluntatem interdum moueri ab appetitu sensitivo, nempe ex parte obiecti, & mediante iudicio rationis. Ratio est, quia motus appetitus sensitivi est causa cur aliquid ab intellectu apprehendatur, vt conueniens vel disconueniens subiecto: sicut enim instinctus naturales in animalibus faciunt, vt quædam obiecta ab illis apprehendantur vt conuenientia vel disconuenientia: ita affectiones appetitus, amor, odium, ira, timor, sunt causa cur interdum intellectus apprehendat tamquam conueniens vel repugnans, quod aliàs non apprehenderet.

Appetitus inferior potest mouere superiorem absque errore intellectus.

Dices, ergo quando appetitus inferior mouet voluntatem, necesse est intellectum induci in errorem.

Respondeo, Non est necesse, vt inducat in aliquem errorem speculatiuum; sufficit enim vt intellectus iudicet hoc opus, v. g. occidere inimicum, esse hic & nunc conueniens; quod iudicium est verum; nam ratione iræ verè est conueniens, non quidem vt res honesta, sed vt delectabilis; quod sine ira non fuisset sic conueniens. Sicut potus est conueniens & delectabilis ei qui sitit, qui tamen absque siti non esset conueniens. Interdum tamen passio est tam vehemens, vel intellectus tam cæcus, vt id quod ratione passionis est conueniens, iudicetur esse honestum vel licitum; & tunc intellectus decipitur. Verum hæc deceptio non est necessaria, vt appetitus inferior moueat voluntatem.

D V B I V M

Virum appetitus inferior, seu passio, moueat aliquando voluntatem per se immediate absque interuentu rationis?

Medina hoc loco affirmat. Docet enim voluntatem tribus modis mouere appetitum inferiorem. Primò, Mediante imaginatione. Secundo, Mediante solo imperio intellectus, quo imperet passionem. Tertio, Ex sola redundantia affectus ex voluntate in appetitum inferiorem, sine imaginatione & imperio.

29
Medina asserit.

Pari modo docet, voluntatem tribus modis moueri ab inferiore appetitu; qui tamen tres modi, reuerà non nisi duo sunt. Primò, Ex parte obiecti, dum passio efficit, vt obiectum, ad quod ipsa incitat, intellectui videatur bonum. Secundo, Ex parte subiecti; dum ipsa passio per se trahit voluntatem ratione colligationis virium animæ; talis enim est connexio appetitus superioris cum inferiore, vt vis motus alterius redundet in alterum.

Respondeo, Numquam posse voluntatem immediate moueri ab appetitu inferiori, sed tantum mediante iudicio, vel apprehensione rationis. Vnde secundus ille modus est fictitiuus.

Negatur.

Probatur Primò, Quia ratio est propria regula & mensura voluntatis, per quã ipsa, cum ex se sit cæca, est dirigenda: ergo sine hac moueri nequit.

Secundò, Quia alioquin ferretur in incognitum; apprehensio enim imaginariæ non est illi vilo modo proportionata: vnde perinde se habet ad illam, ac si non esset.

Tertio, Quia inter actum intellectus & voluntatis, est essentialis ordo & quasi dependentia vt patet in Deo, & in Angelis.

Hinc patet, Voluntatem quoque vna duntaxat ratione moueri appetitum inferiorem, nempe mediante imaginatione, quæ est propria illius appetitus regula.

Obijcitur Primò, Experientia docet, dum ira vel alia passione vehementi affecti sumus, nos difficillimè cohibere consensum voluntatis; at qui hæc difficultas in voluntate non potest provenire ex sola propositione obiecti, quod apprehenditur vt conueniens; quia aliàs, etiamsi apprehenderetur vt conuenientissimum, tamen non adferret tantam difficultatem voluntati. Ergo passio per se ipsam trahit potentiam voluntatis in consensum.

30
Soluntur Argumenta.

Respondeo, Illam difficultatem in voluntate provenire non immediate ex vi & tractu passionis, sed ex affectu quodam orto in voluntate, mediante apprehensione intellectus: simul atque enim passio exoritur, intellectus apprehendit obiectum vt conueniens, & eodem momento oritur vehemens complacentia vel displicentia in voluntate, quæ omnem difficultatem parit, quia intrinsecè voluntatem inclinatur.

Obijcitur Secundo, Interdum fit vt voluntas repente moueatur vi passionis, priusquam ratio aduertat: ergo non semper mouet voluntatem mediante ratione.

Respondeo, Numquam moueri voluntatem à passione, nisi prius naturã intellectus apprehendat obiectum vt conueniens.

Nec obstat, quod ratio non aduertat se apprehendere; nam ad hoc opus est actu reflexo, qui non est necessarius ut intellectus voluntatem moueat. Imò in nobis naturaliter ex passione sequitur apprehensio intellectus, idque repente, & priusquam possimus perfecte attendere; quia non habemus vires nostras perfecte in nostra potestate, sicut in statu innocentiae.

Obijcitur Tertio, Motus voluntatis interdum perseverat iudicio rationis repugnante, & contrarium dictante; ut fit cum quis ex inopinato videt inimicum; tunc enim subito exoritur affectus viciscendi in voluntate, quae perdurat, etiam si intellectus dicet non esse viciscendum. Idem experimur in alijs tentationibus, ergo &c.

Respondeo, Mirum non esse motionem voluntatis perseverare contra dictamen intellectus; quia etiam perseverat imperfecta quadam apprehensio intellectus, quae continue apprehenditur obiectum ut conveniens; quae apprehensio facile potest consistere cum iudicio, quo indicatur non esse honestum vel licitum.

ARTICVLVS III.

Utrum voluntas moueat seipsam?

31 **R**espondet D. Thomas, Voluntatem mouere seipsam, quatenus ex vi intentionis finis mouet se ad electionem mediorum: ut cum quis ex amore sanitatis eligit medicinam.

ARTICVLVS IV.

Utrum voluntas moueatur ab aliquo exteriori principio?

32 **R**espondetur tribus Conclusionibus. Prima est, Voluntas ad speciem sui actus mouetur ab aliquo exteriori principio, quod est ipsum obiectum. Patet ex art. 1.

Secunda est, Voluntas ad exercitium actus in electione mediorum, mouetur à seipsa. Patet ex art. 3.

Tertia, Voluntas in quouis primo motu suo, non mouet seipsam ad exercitium actus, sed mouetur ab aliquo exteriori principio; quod est Deus: ut patet art. 6. Quod seipsam hic non moueat, probat; quia ut seipsam moueat, debet mediante consilio; & ex affectu alicuius finis procedente mouere; atqui primū motum nō precedit consilium aut affectus prior, ex cuius vi sequatur: ergo non mouet seipsam ad primum motum. Vnde relinquatur moueri à causā extrinsecā, scilicet à Deo.

Quid hic intelligatur nomine primi motus.

Vbi Notandum, Primum motum voluntatis hic vocari, non eum solum qui primus est totius vitae: sed etiam qui in quouis negotio primus est, seu, qui non est ortus ex vi prioris voluntatis; ut patet ex corpore huius Articuli, ubi ponit exemplum in amore sanitatis. Talis est amor cuiusvis finis, ut cum quis appetit sanitatem, honores, voluptatem, & similia, propter seipsa, non referendo illa ad alia bona.

DV B I V M.

Utrum voluntas in primis actibus seipsam moueat ad exercitium; an vero tantum moueatur ab exteriori principio?

Quidam Thomista, inter quos Capreolus in 2. d. 24. ad octauum contra 5. Conclus. & d. 25. ad argumenta contra 1. & 2. Conclus. putant voluntatem neque physicè, neque moraliter se mouere ad primos actus; sed eos à Deo veluti infundi.

Alij concedunt voluntatem se physicè mouere, non tamen moraliter; ob rationem D. Thomae, quam diximus.

Respondeo, Voluntatem verè & propriè seipsam mouere in primis actibus, seu in amore & intentione cuiusvis finis, non solum physicè, sed etiam moraliter. Est communior sententia Doctorum. Vide Scotum in 2. d. 5. q. 2. & d. 25. q. vnica. & Marfil. in 2. q. 16. a. 4.

Quod physicè seipsam moueat, probatur; quia amor finis est actus vitalis: ergo effectiue procedit à voluntate, tamquam à principio intrinsecò; hoc enim est de ratione vitae, ut supra ostensum. Secundò, Quia est actus voluntarius & spontaneus: ergo à principio intrinsecò; hoc enim est de ratione spontanei. Tertio, Voluntas applicat alias potentias ad exercitium actus, hoc ipso quod vult illarum operationes: ergo & seipsam applicat ad amorem finis dum vult amare; ergo hoc ipso quod amat, applicat se ad amandum. Quarto, Quia intellectus & omnes sensus seipsos physicè mouent; in seipsis enim motus suos vitales producant. Cur non etiam voluntas seipsam moueat?

Quod verò etiam moraliter seipsam moueat, id est, non ut causa naturalis, sed ut libera, & domina sui actus (hoc enim voco hic moraliter mouere; motus enim humani habent esse morale à libertate) probatur Primo; Quia voluntas nulla necessitate amat aliquod bonum in hac vita; sed ita cuiusvis amori dominatur, ut dum illum elicit, in plena sua potestate habeat non elicere: ergo seipsam liberè mouet ad exercitium cuiusvis amoris. Secundò, Voluntas seipsam determinat ad exercitium amoris cuiuslibet finis; ut patet ex dictis supra, q. 6. a. 2. Atqui hoc est liberè seipsam mouere: ergo, &c. Tertio, Amor finis imputatur voluntati ad meritum, si sit bonus; & ad demeritum, si sit malus: ergo ipsa in his se moraliter mouet. Is enim moraliter mouet & agit, cui opus imputatur ad laudem vel vituperium. Denique amor finis saepe est prauus; ut cum quis amat illicitas voluptates, & indebitos honores: atqui talis amor non potest referri ad Deum, tamquam in causam, quae voluntatem ad illum moueat: ergo in solam voluntatem.

Ex his patet responsio ad rationem Thomistarum supra positam. Ut enim voluntas seipsam moueat, non est necesse ut precedat aliqua consultatio, vel intentio finis, ex cuius vi se moueat; sed sufficit ut precedat cognitio finis: tunc enim voluntas ex sua indifferenti potestate potest seipsam ad amorem illius mouere, siue bonus ille sit, siue malus.

Dices, Quid ergo sibi vult D. Thomas hifce duobus

33
Quidam Thomista negant

Voluntas seipsam mouet physicè & moraliter ad actum intentionis.

34
Solutur ratio Thomistarum.